

Bruno Walter Wolff is geboren op 30 maart 1927 in Berlijn, Duitsland. Hij was de zoon van Felix Wolff (1887-1943) en Margaretha (Margot) Lepoldine Wolitzer (1892-1943). Hij had een zus Erika (1921-1942). Hun vader was koopman. Het joodse gezin ontvluchtte Duitsland in 1933, het jaar dat Hitler aan de macht kwam, voor het nazisme en ze kwamen terecht in Den Haag als stateloos burger. Ze behoren tot de eerste groep joodse vluchtelingen uit Duitsland na het aantreden van Hitler.

In Den Haag werd Bruno verkenner van de Haagse Waterscouts. In *Weest Paraat officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvindere* van februari 1940 wordt meegedeeld dat hij als buitenlander tot het lidmaatschap van de vereniging is toegelaten.

Lidmaatschap Buitenlanders.

Tot het lidmaatschap van de vereniging is toegelaten: Bruno Walther Wolff, van Duitse nationaliteit, Verkenner van de Haagse Waterscouts.

Het gezin verhuisde in 1940 naar de van Houtenlaan 12 in Amersfoort. Ze woonden daar samen met de moeder van Margot en met een nichtje Doris Löwendorff. Na de zomervakantie van 1941 mag Bruno niet meer naar zijn eigen school in Amersfoort. Er wordt in die stad een speciale Joodse lagere school opgericht. Bruno ging al naar de eerste klas van de ULO, maar voor een aparte Joodse ULO waren er in Amersfoort te weinig leerlingen. De gemeente Amersfoort vraagt in december 1941 of de joodse leerlingen die naar de ULO gingen in Utrecht geplaatst kunnen worden. Bruno's naam wordt hierbij genoemd. Het is de vraag of en hoe lang hij naar de school in Utrecht gegaan is, want om te kunnen reizen waren reisvergunningen nodig. Deze waren eerst vier en later maar twee dagen geldig en kosten ook nog geld.

Op 7 december 1942 werd Bruno afgevoerd uit de basis administratie van de gemeente Amersfoort. Er staat bij *Vertrokken Onbekend Waarheen*. Deze tekst werd ook gebruikt bij mensen die onderdoken.

Onderzoek van de Joodse School Utrecht geeft duidelijkheid over Bruno na de oorlog. Bruno Walter Wolff is dezelfde als Bruce W. Wolff, die op 6 december 1949 het staatsburgerschap van de Verenigde Staten aanvraagt. Op zijn aanvraag staat dat hij op 13 augustus 1946 in de VS is aangekomen met de SS Washington. Bruno is in Le Havre aan boord gegaan. Hij geeft hierbij aan dat hij fotograaf is.

THAUVRON	Maria	07/03/27	S	professor	yes	## d*	yes	France	French	France	Ouegnon	Paris	5/7/40	France		
WOLFF	Bruno	19/4/27	M	S	photogra.	yes	English	yes	Stateless	German	Germany	Berlin	IV 207	R'dam	5/9/40	Holland

Als hij een paar maanden in de VS is, wordt hij al gekeurd voor militaire dienst, omdat hij stateloos is. Later geeft hij als beroep op: economisch onderzoeker. Bruce/ Bruno trouwde met Anne Lieb en ze kregen drie kinderen: Nina, Amy en Eric. Later scheidten Bruce/ Bruno en Anne. In maart 1985 is Bruce op 58-jarige leeftijd in New York overleden.

Zus Erika kwam in juli 1942 terecht in Kamp Haaren. Ze was opgepakt voor *illegale grensoverschrijding*. Eind augustus ging ze per trein naar Kamp Westerbork en op 31 augustus vertrok ze naar concentratiekamp Auschwitz. Op 3 september werd ze, direct na aankomst, vermoord.

De Commissaris van Politie in Amersfoort verzocht in oktober 1942 opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Felix Wolff, koopman, en Margaretha Leopoldine Wolff-Wolitzer. Ze werden ervan verdacht *van woonplaats te zijn veranderd zonder de daartoe vereiste vergunning te hebben*. Met deze omschrijving werden joden aangeduid die waren ondergedoken. De beruchte Colonne Henneicke kwam achter hun schuilplaats. Op 27 mei 1943 worden ze gearresteerd. Op 4 juni 1943 kwamen ze terecht in Kamp Westerbork. Met transport nummer 68 werd ze op 8 juni 1943 naar Sobibor gedeporteerd en daar op 11 juni 1943 vermoord. Het nichtje van Bruno, Doris, is in mei 1945 ook in vernietigingskamp

Auschwitz vermoord. Zijn oma sterft in 1945 in het concentratiekamp Ravensbrück.

Voor hun huis in Amersfoort werd voor zijn ouders, zus, oma en nichtje een struikelsteen geplaatst.

Meer informatie

[Weest paraat; officieel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 26, 1940, no 2, 1940 » 1940-02 - Pag. 5 | Delpher](#)

[Bruno Walter Wolff \(oorlogsgravenstichting.nl\)](#)

[Bruno Walter Wolff \(joodsmonument.nl\)](#)

[Personen \(Haags Gemeentearchief\) - Haags Gemeentearchief](#)

[Felix Wolff – Stichting Herdenkingsstenen Amersfoort](#)

[Herdenkingsstenen Van Houtenlaan 12 - Amersfoort - TracesOfWar.nl](#)

[Lijst van Jodentransporten vanuit Nederland - Wikipedia](#)

[Auschwitz \(concentratiekamp\) - Wikipedia](#)

[Joodse school Utrecht - Wolff, Bruno Walter](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.